

Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland under åpning av AOF Haugalands nye kurscenter, Haugesund 22. mars 2011.

[Må sjekkes mot framføring]

Voksenopplæring – nærhet, kvalitet og fleksibilitet

Innledning

Det er alltid fint å komme hit til Haugesund. Jeg har nære og tette bånd til Rogaland, så det er flott å se at voksenopplæringen ekspanderer og blomstrer her på Haugalandet.

Jeg var nylig i Japan, og i disse dager er det viktig å ha det landet i våre tanker. Ved et fredssenter i Hiroshima var det satt opp et sitat der det blant annet sto: ”Vi berges til å se, forstå og tro”.

Arne Garborg sier i Haugtussa: Å heller vil eg meg augo sjå enn dauv og blind gjennom verdi gå og ikkje det sanne skilja.

I voksenopplæringen vil det alltid være viktig å få fram nysgjerrigheten og engasjementet, slik som Garborg her sier.

AOF Haugaland har utvidet, og er på plass i et flott bygg. Her vil dere få gode lokaler, som kan gi rom for vekst og videre arbeid i årene som ligger foran. Med en så sentral beliggenhet, er bygget lett tilgjengelig for målgruppen, og dere har et stort potensial til å nå flere.

Livslang læring

Studieforbund, hvorav AOF representerer ett, er både kulturbærere og studiesteder. På den ene siden er dere pådrivere for et kreativt og berikende kulturliv, mens dere på den andre siden gir nødvendig kvalifisering for arbeidsliv og videre studier. Det er viktige bestanddeler i livslang læring.

Vi lærer best i fellesskap. Tilrettelegging av slik læring krever en overbygning, og her er Vofo og studieforbund viktige. Ta vare på rettighetene – jeg vil gjerne gratulere AOF Haugaland med det dere har fått til, men det er viktig å poengtere at innholdet er det aller viktigste. Gjennom deres arbeid driver dere med sosial utjevning.

Læring handler om å gi et rikere liv til den enkelte, men også om at samfunnet skal få dekket sine behov gjennom kunnskapsrike,

oppdaterte og engasjerte borgere. Kravene til kunnskap øker. Etter- og videreutdanning av arbeidsstyrken er nødvendig for å tilfredsstille kompetansebehovene i dag og framover. De menneskelige ressursenes andel av nasjonalformuen utgjør nå om lag 80 prosent. Dette gjelder arbeidstakere i alle aldre. Da må også alle aldersgrupper få mulighet til å vedlikeholde og utvikle sin kunnskap. Livslang læring og etter- og videreutdanning er en forutsetning for å gi levedyktige arbeidsplasser og muligheter for den enkelte til å omstille seg i et omskiftelig arbeidsliv.

Voksne skal vite at de kan komme tilbake, selv om man har dårlige erfaringer fra utdanning tidligere i livet. AOF Haugalands grunnskoletilbud i norsk, engelsk og matematikk gjør det mulig for voksne å ta opp igjen fag de ikke har fullført.

Fagbrev og høyere utdanning

Nelson Mandela sier: *Education is the most powerful weapon which you can use to change the world.* Ved å bli i stand til å forstå verden rundt oss, behovene som ligger der, og hvordan vi kan gjøre endringer, istandsettes vi til å se klarere, avsløre maktmisbruk og tegne et bilde av en framtid som forbedrer tilstanden for mennesker rundt oss. Det er derfor jeg er

overbevist om at det å satse på undervisning og forskning, er den beste investering vi kan gjøre for framtida. Oljeformuen er ikke vår største skatt! De virkelige verdiene finnes i en kunnskapsrik og kreativ befolkning!

Det er ingen tvil om at et økende antall jobber som skapes i samfunnet krever fagbrev eller høyere utdanning. Samtidig blir mange av jobbene for ufaglærte borte, både i industrien, i tjenesteytende næringer og i offentlig sektor. Innenfor helse- og omsorg er det eksempelvis stadig vanskeligere å få fast jobb uten fagbrev. Det er i dag et samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og AOF Haugaland om teoriopplæring til fagprøven. Dette er et spennende samarbeid som fyller en viktig oppgave, nemlig å gi fagutdanning til de som trenger det. Mange har opparbeidet seg mye kompetanse gjennom å ha arbeidet innenfor ulike felt, og det å få bevis på sin kompetanse gjennom fagbrev er viktig for den enkelte. Det vil være med på å heve kvaliteten i bedriften der de er ansatt. Gjennom tilbud om bl.a. helsefagarbeiderskole og utdanning i barne- og ungdomsarbeiderfaget er dere med på å gi viktige tilbud for omskolering og nye muligheter for voksne.

Det er selvsagt flere årsaker til at voksne velger å gå inn i utdanning. Noen gikk rett ut i arbeidslivet som ungdom, men ønsker nå utdanning for å tilpasse seg et arbeidsliv hvor formell kompetanse i stadig større grad er et krav. Noen bestemmer seg for å fullføre en tidligere påbegynt utdanning for å ha et bedre utgangspunkt i konkurransen om jobbene. Dette er ikke sløsing med ressurser. Det er å gi voksne mennesker mulighet til å tilpasse seg de kravene arbeidsmarkedet stiller.

Kunnskapssamfunnet setter mange krav, men det å ta til seg lærdom kan gi mening og glede. Når undervisningen er nær individets og arbeidslivets behov, ser man nytten av undervisningen, og det blir artig og interessant å lære. Her ligger det en oppgave for alle utdanningsinstitusjoner, også AOF; Fordi kompetansebehovene endrer seg, må også utdanningene være fleksible nok til å ta opp i seg nye behov slik at de ikke blir utdaterte.

I Kunnskapsdepartementet arbeider vi nå med en stortingsmelding om velferdsstatens yrker. De fortjener å bli sett og få oppmerksomhet i det viktige arbeidet de gjør.

AOF tar samfunnsansvaret på alvor og driver et stort arbeid med å skolere, drive kompetanseutvikling og læring, fremme likestilling i adgang til kunnskap, være arbeiderbevegelsens kulturorganisasjon og være et landsdekkende studieforbund med vekt på nærhet, kvalitet og fleksibilitet.

Nærhet, kvalitet og fleksibilitet

AOFs verdiord kan gi oss noen perspektiver på utdanningens rammer og innhold. Først vil jeg si noe om ordet *nærhet*, og hva det vil si i en undervisningssituasjon. Et godt læringsmiljø er trygt og nært. Ikke som noe klamt, men som en ramme for undervisningen der det er lov å undre seg, stille spørsmål, være kritisk og åpen for kunnskap. En slik nærhet resulterer i det som er AOF Haugalands visjon: *Vår visjon er å gi tilbud som folk har behov for - i et læringsmiljø som er preget av trivsel og trygghet.*

En kjent psykiater og psykoanalytiker sa allerede på 1970-tallet; *Vi må gjenvinne troen på nærhet og samarbeid – nettopp fordi nærhet og samarbeid utgjør de grunnleggende forutsetningene for menneskenes eksistens!* Dette har ikke blitt mindre viktig i dag. Kanskje er det spesielt viktig i voksenopplæringen? Mange kommer kanskje til voksenopplæringen med dårlige erfaringer

fra skolesystemet. Da trenger man å bli sett, verdsatt og positivt utfordret til at man kan klare å lære. Når ikke alt har gått slik man har planlagt, finnes det fortsatt muligheter. Det er derfor vi trenger mennesker og institusjoner som klarer å gi mennesker slike rammer. Hvis dere klarer å gjøre dette i praksis, har dere en god ramme for læring!

Det andre ordet AOF vektlegger er *kvalitet*. Det kan handle om originalitet, som kan ytre seg ved at forskningen bidrar med ny kunnskap som setter gamle sannheter til side og tvinger oss til å tenke nytt. Mange bruker også betegnelsen "banebrytende forskning".

Det kan handle om soliditet, som henspeiler på hvordan forskningen er gjennomført, for eksempel om resultatene kan etterprøves.

Det kan handle om relevans, dvs. i hvilken grad forskningen er interessant eller nyttig for andre. Disse "andre" kan både være forskerkolleger og brukere i næringslivet eller samfunnet for øvrig.

Det er svært viktig å kunne omsette kunnskap i praksis. Vi har et veldig flott ord for det på nynorsk, nemlig *dugleik*. Det trenger vi!

Kanskje kan vi i deres sammenheng si at kvalitet handler om å møte eller overgå forventninger? Hvis deltakerne går fra AOF Haugalands lokaler og sier at undervisningsopplegget møtte deres behov, har dere møtt forventningene hos studentene. Dere har *virkelig lykkes* hvis studentens arbeidsgivere og lærere sier det samme etter endt kurs. Kvaliteten på kursene bekreftes med andre ord gjennom den kompetansen den enkelte besitter etter endt opplæring, og hvordan de evner å ta den i bruk.

Voksne studenter lærer på ulike måter, de trenger å oppleve mestring og bør få tilpasset undervisning. Da er *fleksibilitet* helt sentralt. Dere svarer godt på dette når dere i verdigrunnlaget sier at dere *vil ta folk på alvor*. Det vil si at man så langt det lar seg gjøre, tilpasser undervisningen til den enkeltes behov og forutsetninger. Samfunnets raske omstillingstakt og stadig skiftende krav og forutsetninger fordrer ny kunnskap og utvikling av evnen til å bruke denne kunnskapen effektivt og målrettet. Studieforbunds fleksibilitet og evne til å tilpasse seg disse kravene er viktig for å oppnå en slik målsetting.

Jeg vil også snakke litt om likestilling. I år er det 100 år siden Anna Rogstad kom inn på Stortinget. Det skjedde i 1911. Noen år før, i 1882, ble den første kvinnelige student tatt opp ved det som nå er Universitetet i Oslo. Arne Garborg skrev et glimrende innlegg om dette.

Det å ta folk på alvor, vil også si at man kan utfordre kjønnsrollemønstre i valg av utdanning. Jeg er glad for at AOF tydelig vektlegger at dere gjennom virksomheten skal fremme likestilling i adgang til kunnskap! Det handler om å utvide mulighetene for det enkelte menneske, om å åpne verden, og ikke lukke det enkelte menneskes muligheter innenfor et visst antall valgmuligheter eller forventninger. Rett til utdanning er et av de viktigste midlene for å oppnå likestilling mellom kjønnene.

Det satses på voksne

Regjeringen har gjennom St.mld. 16 (2006-2007) ... ingen sto igjen og St. mld. 44 (2008-2009) Utdanningslinja, angitt retning og tiltak på voksenalderen. Regjeringen ønsker å satse på voksne, ikke minst gjennom å få voksne til å fullføre videregående opplæring og til å ta fagutdanning. Fordelingsutvalgets utredning fra 2009 viser at fullføring av videregående opplæring reduserer risiko for

arbeidsledighet og lav lønnsinntekt. Det er fortsatt ca 620 000 nordmenn i alderen 20 – 66 år som ikke har fullført videregående opplæring. Hvert år deltar kun tre prosent av denne gruppen, om lag 20 000 voksne, i videregående opplæring. Årsakene til at det er få voksne som benytter seg av rett til utdanning og studiefinansiering kan det være flere årsaker til, men det er i hvert fall viktig å informere om mulighetene og skissere noen av de positive konsekvensene som ligger i å fullføre videregående opplæring.

Vi ser at voksenopplæring tematiseres i flere sammenhenger det offentlige, ikke minst i sammenheng med innvandrere og flerspråklige. I Kunnskapsdepartementet har vi mottatt Østbergutvalgets konklusjoner om flerspråklige i utdanningssystemet. Utvalget utfordrer oss blant annet til en generell satsing på voksenopplæring. Dette vil vi ta med videre i arbeidet. Jeg har nå fungert som statsråd i Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet, og i BLD er også voksne innvandreres utdanningsmuligheter sentralt i arbeidet framover. Hvordan vi skal tilrettelegge for voksnes læring og videre satsing på feltet, skal vi jobbe videre med, men det er ikke tvil om regjeringens ønske om en satsing på voksnes læring i årene som

ligger foran. Vi vil jobbe på tvers av departementer og underliggende organer, ikke minst er det viktig med samarbeid mellom NAV og BLD.

BKA-ordningen har stadig vokst, og regjeringen har sett at dette har vært en effektiv og god ordning for å få i gang opplæring i grunnleggende ferdigheter. Samarbeidet med arbeidsgivere og tilbydere, der studieforbund er aktivt med, har vært svært godt, og åpner for flere muligheter i årene som ligger foran.

Nytt senter – nye muligheter

I dag åpner AOF et senter som i årevis vil gi mennesker i dette området nye muligheter og en ny sjanse. Voksenopplæring handler om å gi folk tilbake troen på at det nytter, troen på at kunnskap og utdanning åpner nye veier, gir selvrespekt og flere sjanser til å ta noen steg videre. Jeg vil ønske dere alt det beste i årene som ligger foran! La dette hus bli et hus for de nye sjanser!